

2. Bodrova T.O. Metodichna pidgotovka maybutnikh uchiteliv muziki: prakseologichniy kontekst // Naukoviy zapiski. Seriya "Psikhologo-pedagogichni nauki"(Nizhinskogo derzhavniv-t imeni Mikoli Gogolya / T.O.Bodrova. – Nizhin: NDU im. M.Gogolya, 2015. – №1. s. 7 – 13.
3. Burs'ka O. P. Metodichni osnovi rozvitku muzichno-vikonavs'kogo mislennya studentiv u protsesi fortepiannoї pidgotovki: Dis. ... kand. ped. nauk: 13. 00. 02. /Vinnits'kiy derzhavniy pedagogichniy universitet im. M.Kotsyubins'kogo / O. P.Burs'ka. – Vinnitsya, 2004. – 239 s.
4. Konopkin O.A. Psikhicheskayasamoregulyatsiya proizvol'noy aktivnosti cheloveka. Strukturno- funktsional'nyy aspekt // Voprosy psikhologii /O.A.Konopkin. – 1995. – № 1. – S. 5-12.
5. Morosanova V.I., Aronova Ye.A. Samosoznaniye i samoregulyatsiyapovedeniya / V.I.Morosanova, Ye.A.Aronova. – M.: Izd-vo «Institutpsikhologii RAN», 2007. – 213 s.
6. Rudnits'ka O. P. Pedagogika: zagal'na ta mistets'ka: Navchal'niy posibnik / O. P.Rudnits'ka. – Ternopil': Navchal'na kniga - Bogdan, 2005. – 360 s.
7. Sechenov I. M. Psikhologiyapovedeniya: Izbrannyye psikhologicheskiye trudy // I.M.Sechenov [pod red. M.G.Yaroshevskogo]. – M.–Voronezh, MODEK, 1995. – 320 s.
8. Tsagarelli YU.A. Psikhologiyamuzykal'no-ispolnitel'skoydeyatel'nosti: Avtoref. dis. ... doktora psikhol. nauk / Leningr. gos. un-t /YU.A.Tsagarelli. – L., 1989. – 31 s.

В статье рассмотрены актуальные вопросы специальной подготовки будущих учителей музыки, связанные с саморегуляцией музыкально-исполнительских действий. Данный научный контекст предполагает рассмотрение субъекта как источника возникновения и преодоления противоречий между объективными условиями деятельности и возможностями личности. При таком рассмотрении саморегуляция представляется в качестве субъектного качества, координатора разномодальных личностных особенностей, которые обеспечивают успешность действий учителя и исполнение им музыкально-педагогических функций.

Ключевые слова: музыкально-исполнительская деятельность, способность к саморегуляции, физическая саморегуляция, психическая саморегуляция, компоненты педагогической саморегуляции.

The article deals with urgent issues of special training for future music teachers, connected with self-regulation of musical performance. This scientific context presupposes the consideration of the subject as a source of emergence and overcoming of contradictions between the objective conditions of activity and the capabilities of the individual. With such a review, self-regulation is presented as a subject quality, coordinator of multi-modal personality traits that ensure the success of the teacher's actions and the performance of his musical and pedagogical functions.

Keywords: musical performance, ability to self-regulation, physical self-regulation, psychic self-regulation, components of pedagogical self-regulation.

УДК 378.011.3-051:78

Чжу Пен

САМОПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ У КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ

У статті знайшли висвітлення питання самостійної навчальної діяльності майбутніх педагогів-музикантів як вагомої складової фахової підготовки. Автором окреслено методологічні орієнтири музично-виконавської самопідготовки, що полягають у визначенні ролі мистецько-персоналізованого, технологічного та аксіологічного підходів у формуванні інтегральних фахових компетентностей на основі вивчення спеціальних предметів.

Ключові слова: самостійна робота, музично-виконавська самопідготовка, фахова компетентність, мистецько-персоналізований, технологічний та аксіологічний підходи.

Сучасний ринок праці потребує ініціативних, цілеспрямованих і творчих фахівців, котрі мають високий рівень теоретичної і практичної підготовки, вміють самостійно приймати рішення та є джерелом розвитку і прогресу в певній суспільній галузі.

Мета вищої педагогічної школи – це не лише передача студентам інформації, а, насамперед, навчання їх методам і прийомам самостійних дій для здобуття й осмислення нового професійного досвіду, формування уміння самостійно працювати, досліджувати, планувати, ставити та вирішувати освітні проблеми. Вміння самостійно засвоювати і творчо застосовувати знання на практиці є важливим показником загальної і професійної підготовки випускників вищої школи. Саме тому сьогодні питання активізації самопідготовки майбутніх педагогів набувають особливої актуальності.

Однак, у студентів під час самостійної роботи виникає низка перешкод, пов'язаних з недостатньою сформованістю уміння самостійно працювати; нездатністю пов'язувати теоретичні знання з практикою, а також із відсутністю можливості отримати необхідний педагогічний супровід та належне методичне забезпечення. Це свідчить про те, що проблема організації самостійної роботи у вищій школі стоїть сьогодні достатньо гостро.

Науковцями доведено, що самостійна робота значною мірою визначає якість підготовки фахівців (А.Алексюк, Ю.Бабанський, В.Бондар, О.Мороз). У теорії та методиці професійної освіти самостійну роботу студентів різних спеціальностей досліджували В.Луценко, І.Хом'юк, Г.Шайдур, Н.Шишкіна та інші. Значними у теорії і практиці розвитку самостійності студентів у процесі навчання є дослідження В.Буряк, Е.Голанта, М.Махмутова, П.Підкасистого, А.Усової. Вчені доводять: формування висококваліфікованих фахівців в сучасних умовах неможливе без залучення їх до самостійної роботи, яку розуміють цілеспрямованою сукупністю суб'єктних дій студента під керівництвом викладача. Доведено, що самостійність – це інтегральна якість особистості, яка визначає її можливості здійснювати роботу власними силами на основі формування якостей рефлексивного керування.

Організація самопідготовки майбутніх педагогів-музикантів пов'язана з цілою низкою достатньо складних педагогічних проблем: відсутність чітких методик щодо формування умінь самостійної роботи; визначення реального бюджету часу студентів і його раціональне використання; розробка шляхів оптимального поєднання навчальної, пізнавальної та наукової діяльності.

Метою статті є розгляд проблем змісту самопідготовки майбутніх учителів музики та керівництва нею. *Завдання* даної наукової розвідки полягають у визначенні методологічної бази самопідготовки майбутніх учителів музики до роботи за фахом, прогнозуванні організаційно-змістових орієнтирів у розробці теоретичних та практичних засад проектування та реалізації самостійної роботи.

Аналіз досліджень проблем раціональної організації, планування й контролю самостійної роботи студентів засвідчує, що активізація та підвищення її продуктивності є важливими завданнями удосконалення навчально-виховного процесу (А.Архангельський, В.Буряк, С.Голант, В.Козаков, О.Молібог, М.Нікандров, П.Підкасистий). Вченими доведено, що студенти, які володіють навичками самостійної роботи, активніше і глибше засвоюють навчальний матеріал, виявляються краще підготовленим до творчої праці, до самоосвіти і продовження навчання. Основними показниками рівня підготовленості студента до самостійної роботи визначаються: вміння планувати свою діяльність, бачити варіативні шляхи досягнення поставленої мети і знаходити найоптимальніший, вміння виділяти головну думку в здобутій інформації; володіння навичками стислої демонстрації нового матеріалу; вміння виконувати різні види фіксації отриманої інформації (тези, виписки, цитування тощо) [4].

Відомо, що у вищих мистецьких навчальних закладах самопідготовка до роботи за фахом є провідним видом навчальної роботи з огляду на прагнення до мистецького “акме” у всій складності та багатоаспектності виконавсько-інтерпретаційного процесу. Тому *самопідготовку майбутніх учителів музики* пропонуємо розглядати, виходячи з розуміння її як виду навчально-професійної діяльності, спрямованого на самостійне оволодіння

студентами фаховими компетентностями під контролем викладачів. Змістсамопідготовки студентаз фахових дисциплін визначається навчальними програмами, методичними матеріалами, завдання та вказівки викладача.

Основа самопідготовки - самостійна робота студентів. Вона є найважливішим компонентом педагогічного процесу та передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності під час аудиторних і позааудиторних занять. Така робота включає низку етапів: засвоєння нового матеріалу, його закріплення, повторення та застосування на практиці [7; 3].

Ефективність самопідготовки студентів, на думку вчених, залежить від низки чинників, а саме: обсягу інформації для самостійного опанування; переконаності тому, що самопідготовка сприяє розвитку творчого ставлення до знань, спонукає до поглибленого вивчення теоретичного та практичного матеріалу; усвідомлення того, що самостійність навчальних дій в процесі навчання у вищому навчальному закладі сприяє формуванню здатності самостійно здобувати знання та практичні уміння [4].

Важливою складовою самостійної роботи майбутнього педагога-музиканта є інтегративна за суттю та змістом *музично-виконавська самопідготовка*, адже включає вправління з постановки голосу, основного та додаткового інструменту, хорового диригування, хорового та оркестрового класу.

До того ж, виконавська самопідготовка є необхідною умовою формування готовності до здійснення музично-виконавської діяльності, що визначається дослідниками як домінуючий стан особистості з позитивною установкою на інтерпретаційну діяльність, загальною та спеціальною освіченістю, виконавською культурою і виконавськими якостями для здійснення продуктивної діяльності [2].

Сутність та зміст самопідготовки майбутніх учителів музики дозволяють нам визначити домінуючі *методологічні підходи*, на основі яких дана складова навчального процесу у мистецько-педагогічному навчальному закладі може засвідчити свою продуктивність та ефективність. Методологічні постулати дозволяють не лише проаналізувати й описати досліджуваний елемент педагогічного процесу, виявивши певний ракурс розуміння його сутнісних якостей, але й передбачити можливі варіанти подальшого розвитку й удосконалення самопідготовки, визначити її світоглядні орієнтири та науково-практичні траєкторії.

Мистецько-персоналізований підхід (О. Андрейко) в контексті нашого дослідження розкриває сутнісні ознаки художньо-педагогічної реальності, в якій працюють студенти. Персоналізованість самопідготовки майбутніх учителів музики передбачає принципово інший підхід до оперування музичним твором у художньо-педагогічному середовищі. В організації самостійної роботи студентів необхідно передбачити такі напрями: оптимальне співвідношення годин їх аудиторної та позааудиторної самостійної роботи на основі законів ергономіки; раціональний відбір навчального матеріалу для самостійного опрацювання з урахуванням його обсягу й рівня інформативності; розробка художньо-педагогічних або музично-виконавських завдань різного рівня складності та для різних типологічних груп студентів; створення позитивного емоційного середовища в самостійній роботі; поєднання групової та індивідуальної форм самостійного навчання; надання консультативної допомоги студентам з урахуванням їх індивідуальних особливостей і рівня складності музично-виконавських та педагогічних завдань; застосування методів і засобів контролю за результативністю виконання самостійних дій [1; 6].

Мистецько-персоналізований підхід в самопідготовці передбачає ставлення до особистості майбутнього вчителя як до найвищої цінності; визнання унікальності суб'єктного художнього досвіду педагога; стимулювання самоактуалізації особистості; забезпечення умов для особистісно-професійного розвитку вчителя з опорою на внутрішні джерела саморозвитку в ситуаціях усвідомлення і вибору власних особистісних та професійних позицій, забезпечення індивідуального шляху саморозвитку; спрямованість суб'єкт-суб'єктної фасилітуючої взаємодії і підтримки.

Технологічний підхід (Ю.Богачков, Б.Гершунський, Р.Гуревич, В.Дудченко, Є.Полат) дозволяє знаходити оптимальні й найбільш прийнятні шляхи для вирішення нагальних художньо-освітніх проблем. Адже, згідно Болонської декларації, у навчанні активно відбувається зменшення частки прямого інформування студента й розширюється застосування інтерактивних форм алгоритмізованої взаємодії. Даний підхід багато в чому пов'язаний із застосуванням принципів та закономірностей впровадження інформаційних освітніх технологій у навчальний процес.

Так, невичерпний потенціал для організації самопідготовки майбутніх учителів продемонструвала дистанційна форма організації навчання, яка засвідчила позитивний вплив на вирішення сучасних мистецько-освітніх проблем (можливості ознайомлення студентів із світовим художньо-інформаційним, інтелектуально-творчим та науково-педагогічним доробком з питань мистецької педагогіки), а також створення можливостей для вирівнювання якості підготовки студентів стаціонару та заочного відділення, можливості швидкого і якісного контролю за ходом та результатами самостійної роботи студентів тощо. Дистанційне навчання забезпечує неперевершену (порівняно з іншими формами навчання) швидкість оновлення музично-педагогічних знань за підтримки інформаційних ресурсів із світових електронних й інформаційних мереж. Науковці зазначають, що основною перевагою дистанційної форми навчання є суттєва додаткова свобода користувачів, що виникає у них під час вибору і реалізації індивідуальної навчальної траєкторії [5, с. 24].

Аксіологічний підхід (І.Бех, А.Бойко, І.Зязюн, Л.Мільто, О.Отич, О.Пехота, О.Рудницька, С.Сисоева) передбачає активізацію внутрішніх стимулів загального та фахового саморозвитку майбутнього фахівця, сприяє організації саморуку особистості до кінцевого результату. Науковці вказують, що найбільш гармонічне й цілісне формування внутрішнього світу студента, його художньої свідомості, позитивної “Я-концепції” відбувається на основі особистісно-ціннісних орієнтацій через різноманітні форми індивідуальної, групової та колективної роботи.

Однак, не менш важливою й нагальною проблемою є забезпечення механізмів трансляції освітніх цінностей у навчально-виховний процес педагогічних навчальних закладів. У процесі самопідготовки можна досягти такого рівня сформованості культурних, духовних та професійних цінностей у студента, щоб він був здатен самостійно оцінити будь-яку виробничу ситуацію, зробити адекватні висновки, обрати оптимальне рішення і виконати низку дій відповідно власних переконань та життєвих ціннісних пріоритетів.

В контексті самопідготовки майбутніх учителів музики її мотивація визначається специфікою майбутньої педагогічної діяльності, соціальною роллю та наявним мистецько-педагогічним ресурсом для особистісного розвитку. Саме у мотивації музично-виконавської самопідготовки знаходить прояв педагогічна цінність мистецтва. Вона виявляється через вільне емоційне переживання й катарсис, впливає на ціннісні орієнтації особистості й спонукає до самовдосконалення (Ю.Борев, М.Каган, В.Крижко, І.Зязюн, О.Отич, К.Ушинський, О.Рудницька, Г.Падалка, О.Щолокова та ін.).

Проаналізувавши специфіку самопідготовки студентів у вищій школі, можна засвідчити, що сьогодні що не створено належних умов для її продуктивності. Тому конче важливим вбачається:

- розробка нормативно-інформаційної бази самопідготовки майбутніх педагогів-музикантів з фаху;
- впровадження методології ефективного застосування системи самопідготовки студентів;
- удосконалення інфраструктури самопідготовки й механізму управління нею;
- створення матеріально-технічної бази та методичного забезпечення для оптимізації даної сфери навчального процесу.

Отже, самопідготовка – це навчальна діяльність студентів, спрямована на вивчення і оволодіння матеріалом навчального предмета безактивної участі викладача. Її метою є формування самостійності студентів, що здійснюється за умов впровадження відповідної системи організації всіх видів самостійних навчальних занять.

Впровадження мистецько-персоналізованого, технологічного та аксіологічного підходів в самопідготовці студентів створює можливості для підвищення їх професійної мотивації, для вибору ергономічного індивідуального режиму занять та відпочинку. Методичне забезпечення даного виду навчальної діяльності передбачає розробку варіативних завдань у відповідності до можливостей та здібностей студентів; створення засобів об'єктивного електронного контролю за станом засвоєння студентами необхідного навчального матеріалу.

Можна сподіватись, що розробка моделей інтегрованої системи виконавської самопідготовки майбутніх учителів музики надасть нових імпульсів для розв'язання низки мистецько-освітніх завдань, пов'язаних із самовдосконаленням особистості.

Література

1. Андрейко О.І. Виконавська культура скрипаля: теорія та методика формування // О.І. Андрейко. – Львів: Галицька видавничаспілка, 2013. – 298 с.
2. Гусейнова Л. В. Формування готовності майбутніх учителів музики до інструментально-виконавської діяльності: Дис... канд. пед. наук: 13.00.02; – Захищена 14.09.2005; Затв. 13.04.2006. – Ніжин, 2005. – 246с.
3. Журавська Л. М. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів у ВНЗ / Журавська Л. М. // Освіта та управління. – Т. 3. – 1999. – №2.
4. Козаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение: учебн. пособ. / Козаков В. А. – К.: Вища школа, 1990. – 145 с.
5. Сисоєва С.О., Осадчий В.В., Осадча К.П. Професійна підготовка викладач-тьютора: теорія і методика: Навчально-метод. посібник / С.О. Сисоєва, В.В.Осадчий, К.П.Осадча / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, Мелітопольський держ. пед. ун-т ім. Б.Хмельницького. – Київ – Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2011. – 280 с.
6. Bodrova Tetiana. A musical work in the context of future Music teacher's performance activity / Tetiana Bodrova // Economics, management, law: realities and perspectives: Collection of scientific articles. Psychology. Pedagogy and Education. – Les Editions L'Originale, Paris, France. 2016. – P. 441-444.
7. Bodrova T. Personal Resours in Teachers' Training of Musical Arts Education // Intellectual Archive. – Toronto: Shiny World Corp., 2015. – Volume 4, Number 6. – PP. 141-150.

Reference

1. Andreyko O.Í. Vikonavs'ka kul'tura skripalya: teoriya ta metodika formuvannya // O.Í. Andreyko. – L'vív: Galits'kavidavnichaspílka, 2013. – 298 s.
2. Guseynova L.V. Formuvannyagotovnostímaybutníkhuchitelívmuziki do ínstrumental'no-vikonavs'koí díyall'ností: Dis... kand. ped. nauk: 13.00.02; – Zakhishchena 14.09.2005; Zatv. 13.04.2006. – Nízhin, 2005. – 246 s.
3. Zhuravs'ka L. M. Kontseptual'ní umovi upravlínnya samostíynoyu robotoyu studentív u VNZ / Zhuravs'ka L. M. // Osvíta ta upravlínnya. – T. 3. – 1999. – №2.
4. Kozakov V.A. Samostoyatel'naya rabota studentov i yeye informatsionno-metodicheskoye obespecheniye: uchebn. posob. / Kozakov V. A. – K.: Vishcha shkola, 1990. – 145 s.
5. Sisoêva S.O., Osadchiy V.V., Osadcha K.P. Profesiýna pídgotvok avikladacha-t'yutora: teoriya í metodika: Navchal'no-metod. posíbnik / S. O. Sisoêva, V.V.Osadchiy, K.P.Osadcha / Mínistertvo osvítí í nauki, molodí ta sportu Ukraíni, Kiív. un-t ím. B.Grínchenka, Melítopol's'kiy derzh. ped. un-t ím. B.Khmel'nits'kogo. – Kiív – Melítopol': TOV «Vidavnichiybu dinok MMD», 2011. – 280 s.
6. BodrovaTetiana. A musical work in the context of future Music teacher's performance activity / Tetiana Bodrova // Economics, management, law: realities and perspectives: Collection of scientific articles. Psychology. Pedagogy and Education. – LesEditionsL'Originale, Paris, France. 2016. – P. 441-444.
7. Bodrova T. Personal Resours in Teachers' Training of Musical Arts Education // Intellectual Archive. – Toronto: Shiny World Corp., 2015. – Volume 4, Number 6. – PP. 141-150.

В статье нашли освещение вопросы самостоятельной учебной деятельности будущих педагогов-музыкантов как важной составной специальной подготовки. Автором определены методологические ориентиры музыкально-исполнительской самоподготовки, которые заключаются в определении роли художественно-персонализированного, технологического и аксиологического подходов в формировании интегративных компетентностей на основе изучения специальных предметов. Подтверждено значение самоподготовки студентов в формировании умений систематизации, закрепления, расширения и углубления знаний, а также в мотивации специальных действий.

Ключевые слова: самостоятельная работа, музыкально-исполнительская подготовка, специальная компетентность, художественно-персонализированный, технологический и аксиологический подходы.

This article explores the question of self-training of future teachers musicians. The task of the article: the definition of self-methodological foundations of future music teachers, development of theoretical and practical principles of independent work.

Work of students is the basis of self-independent. It is an essential component of the educational process and involves the integration of different types of individual and collective training activities. Independence is a quality integrated personality. This quality allows to work through their own reflection.

Key indicators of student preparedness to self is the ability to plan their activities, see ways to achieve this goal; briefly demonstrate new material; perform various types of information processing (theses, abstracts, citations).

Self-training of future music teachers is a kind of educational and professional activities. Self-directed to self-mastery of professional competence under the supervision of a teacher. The content of student self-determined professional disciplines curricula, teaching materials, tasks and directions of the instructor. This work includes a number of stages: learning new material, consolidation, replication and application in practice.

An important part of the future teacher independent musician integrative content is music and performing self because includes vocal training, primary and secondary instruments, choral conducting, choral and orchestral class.

The author defines methodological fundamentals of music performance self-training. Art-personalized approach reveals the essential features of artistic and educational reality and art. The technological approach reflects the ability to use information technology in educational independent work. Axiological approach involves activation of internal stimuli general and professional self-development of future specialist.

Keywords: independent work, musical and performing self, professional competence, art-personal, technological and axiological approaches.

УДК 37.091:78

Стеценко І. О.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СПІВАЦЬКИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ У ПСИХОЛОГО-ФІЗІОЛОГІЧНОМУ АСПЕКТІ

У статті розглядається техніка співу, як результат встановлення необхідних зв'язків у мовленнєворуховому аналізаторі, зв'язків, які утворюються для здійснення якого-небудь виконавського завдання. Звертається особлива увага на доцільність використання принципу І. П. Павлова при формуванні співацьких навичок, а саме – принципу детермінізму. Обґрунтовується необхідність розвитку внутрішнього уявлення у виконавця про те, які виконавські засоби потрібно використовувати для його звукової реалізації. Показуються шляхи виховання співака, як вирішення двох завдань одночасно: побудови виконавського апарату – формування професійного співочого голосу, і навчання користуватися ним.